

*Javaslat a
pápai református kollégium Képzőtársaságának
pápai értéktárba történő felvételéhez*

Készítette:
Dr. Hudi József

.....*dr. Hudi József*.....(alíírás)

Pápa, 2018. május 20.

I.

A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:
**Dunántúli Református Egyházkerület Tudományos Gyűjteményei
8500 Pápa, Március 15. tér 9.**
2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:
Név: **Dr. Hudi József**
Levelezési cím: **8200 Veszprém, Nyárfa utca 32.**
Telefonszám: **06/30/632 05 85**
E-mail cím: **leveltar@papacollege.hu**

II.

A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése:
A pápai református kollégium Képzőtársasága
2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása
 agrár- és egészség és életmód épített környezet
élelmiszergazdaság **kulturális örökség** sport
 ipari és műszaki turizmus
megoldások
 természeti környezet

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye:

A pápai református kollégium Képzőtársaságának jegyzőkönyveit, iratait a Dunántúli Református Egyházkerület Levéltára (DREL) és a Dunántúli Református Egyházkerület Könyvtárának Kézirattára (DREKK) őrzi. Jelenleg mindkettő a levéltár új székházában, a Pápai Református Teológiai Akadémia (korábban: Nátus) épületében (Pápa, Március 13–14. sz. a.) van elhelyezve, ott a hivatalos nyitvatartási időben kutatható.

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik
 települési tájegységi **megyei** **külhoni magyarság**

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

A pápai református kollégium összetett oktatási-nevelési intézmény volt, amely kezdettől nagy gondot fordított növendékei irodalmi-művészeti és erkölcsi nevelésére. A 16–18. században a tanárok az órákat használták fel e célra, 1841-ben azonban Tarczy Lajos professzor kezdeményezésére létrehozták a Képzőtársulatot, amely az iskolán kívül teremtett intézményes lehetőséget a nemes célok megvalósítására.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

Az 1841-ben létrehozott Képzőtársaság (későbbi nevén a Pápai Református Főiskolai Ifjúsági Képzőtársulat) a gimnázium felső tagozatának és a teológiai akadémiának, illetve jogakadémiának a növendékei számára tanárelnök irányításával tette lehetővé a különféle csoportokban a szépirodalom, művészet, esztétika, bölcsészet, tudomány művelését, a nemzeti nyelv és szellem öntevékeny ápolását, a hazafias nevelés elmélyítését. Az iskola életében kiemelkedő jelentőségű volt a sokáig nemzeti ünnepként el nem ismert Március 15-i ünnepség, melyet minden évben a társulat szervezett.

Az iskolai törvények 1585-től kezdve szigorú előírásokkal szabályozták a kollégium szervezeti-működési rendjét, az elsajátítandó tananyagot, a tanulók és tanárok magatartását, viselkedési normáit. A egyesületi, önképzőköri formában működő Képzőtársulat a konzervatív oktatást mintegy kiegészítette. Az újabb kutatások bebizonyították, hogy a társulat felvilágosult és hazafias szellemiségével, a szabad alkotótevékenység támogatásával, a művészeti, tudományos pályázatok bírálatával, az egyéni teljesítmény elismerésével és díjazásával a kritikusan gondolkodó önálló személyiség kifejlődését, a modern polgárrá válást segítette elő. Gazdag könyvtára naprakész tájékozódást tett lehetővé.

A Képzőtársulat történeti szerepét és jelentőségét hagyományosan a később híressé vált növendékek nevének felsorolásával szokták jellemezni. Az első nemzedéket Petőfi Sándor költő, Jókai Mór író, szerkesztő és Orlai Petrich Soma festőművész neve fémjelzi; az 1849 után felnövő nemzedékből Eötvös Károly író és politikus, Endrődi Sándor költő neve közismert. Őket követte Kozma Andor költő, Lampérth Géza költő, Olé Sándor memoáriró lelkész, Kiss Géza ormánsági (kákicsi) lelkész és etnográfus, akiknek a munkássága az első világháború előtt kibontakozott. A Pápan teológiát tanuló Tildy Zoltán kispalota politikus pályája az 1930-as, Lőrincze Lajos nyelvész az 1940-es években ívelt felfelé. 1945 után a fokozatosan átpolitizálódó Képzőtársulat tevékeny tagja volt Csoóri Sándor költő, Pölöskei Ferenc történész, akadémikus. A teológiai akadémia 1951-ben történt felszámolásával, a református gimnázium 1952-es államosításával a diák-önkormányzatiság teljes egészében megszűnt.

A Képzőtársulat történeti jelentőségét nem csak abban látjuk, hogy kiválóságokat, nagy tehetségeket adott a hazának és az egyházaknak, hanem főként abban, hogy tömegeket nevelt az irodalom, művészetek, tudományok szeretetére, értésére, és (profli vagy amatőr szintű) művelésére.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

A pápai Képzőtársulat történetét minden, a református kollégium történetével, a nagy tanáregyeniségek működésével foglalkozó monográfia, tanulmánykötet, tanulmány megfelelő terjedelemben tárgyalta, de e tárgykörben önálló feldolgozások is születettek. Csupán a legfontosabbakat említjük.

I. Monográfiák:

– BODOLAY Géza: Irodalmi diáktársaságok 1785–1848. Bp., 1963. 284–299. („A pápai öreg kollégiumban”)

– BODOLAY Géza: Petőfi diáktársaságai. Bp., 1973. 66–103. (Pápa)

– KIS Ernő: A Dunántúli Ev. Ref. Egyházkerület pápai főiskolájának története 1531–1895. Pápa, 1896.

– LAMPÉRTH Géza: A pápai református főiskola története 1531–1931. Pápa, 1931.

– TRÓCSÁNYI Zsolt (szerk.): A pápai kollégium története. Bp., 1981.

– HUDI József–KÖBLÖS József: A pápai református kollégium szervezete és működése a XVI–XIX. században. Bevezető tanulmány. = A pápai református kollégium diákjai 1585–1861. Szerk.: Köblös József. Pápa, 2006. 7–142.

II. Kizárólag a Képzőtársulattal foglalkozott:

– BORSOS Károly: A pápai ev. ref. főiskolai képzőtársulat története 1841–1891. Pápa, 1892.

– SZABÓ Imre: A pápai ref. főiskolai ifjusági képzőtársulat története 1891–1912. Pápa, 1913.

III. Visszaemlékezések:

– Ólé Sándor: Pápai diákemlékek. Pápa, 2004.

– PAYR Sándor: Pápai kollégiumi emlékek. = Acta Papensia (AP) 2007. 1-2. sz. 179–192.

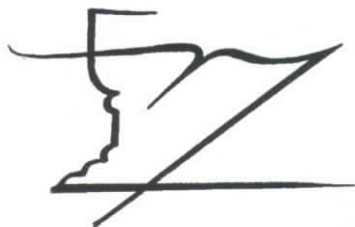
– ILLÉS Ferenc: A palavesszős fogalmazástól a színkritikáig. Illés Jenő emlékezete 1930–1999. = Lapok Pápa Történetéből 2011. 3–4. sz. 789–802.

– BÖCSKEI László: Pápai kollégiumi emlékeim I–II. = Acta Papensia (AP) 2017. 3–4. sz. 221–266., 2018. 1–2. sz. (megjelenés alatt).

IV. Társasági zsebkönyvek

A Képzőtársulat legjobban sikerült irodalmi pályaműveit a kéziratok „Érdemkönyv”-ben őrizte és a Tavasz c. zsebkönyv-sorozat őrizte meg számunkra. A Tavasz c. zsebkönyv először 1845-ben, majd 1871-ben, később általában tízévenként jelent meg. A kiegyezés korától kezdve a pápai hetilapokban, illetve diákújságokban (Pl. a Pápai Kollégiumi Lapokban) is lehetőség nyílt a publikálásra.

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe: jelenleg nincs hivatalos címe.

PÁPAI REFORMÁTUS GYŰJTEMÉNYEK
KÖNYVTÁR — LEVÉLTÁR — MÚZEUM

8500 PÁPA, MÁRCIUS 15. TÉR 9. PF. 48. TEL/FAX: (89)-324-240, 310-193
HONLAP: www.extra.hu/gyujtemenyek E-MAIL: ref.lib@papacollege.hu
Levéltár E-MAIL: ref.leveltar@hu.inter.net

TÁMOGATÓI NYILATKOZAT

Dr. Hudi József levéltárvezetőnek, történésznek, a pápai reformkori egyesületek kutatójának a pápai Képzőtársaságnak a pápai értéktárba történő felvételét célzó javaslatával egyetértek, javaslatát támogatom.

Indoklás: a Képzőtársaság történeti szerepe elvitathatatlan, egybeforrt a református kollégium 19–20. századi történetével, Bodolay Géza művelődéstörténeti helyét is tisztázta. Feltétlen helye van a helyi és a Veszprém megyei Értéktárban.

Mezei Zsolt
könyvtárvezető

Pápa, 2018. május 21.